

B E S K Y D I.+ II.

=====

Už v době učení ve Strojovitu Krnov jsem sledoval v časopisu Letecký modelář modely na gumový pohon kategorie Wakefield. Fascinovaly mne jejich ladné tvary, preciznost provedení a jako učeně strojaře i technické provedení úchyty sklopné vrtule, včetně její výroby z lípových výřezů. Malé vrtulky na různé gumáčky jsem si strouhal sám už dávno, ale vrtuli sklopnou o průměru přes půl metru ještě ne. Když mi starší kamarád z letiště, pracující v továrně na varhany donesl lípové výřezy zhotovené dle mých šablon, pustil jsem se ostrým nožem do práce. Nejdříve vyhrubovat spodní stranu, pak vybrousit nečisto smirkovým papírem za pečlivé kontroly pomocí připravených překližkových šablon jejího prohnutí. Stejným způsobem se opravovala i horní strana vrtule s měřením pomocí dalších šablon a navíc se síla listů kontrolovala proti svítící zárovce s následným škrábáním kouskem skla i pečlivým vážením každého listu na jednoduše zhotovené miniváze. Asi po dvou týdnech práce ve volných chvílích jsem mohl listy vrtule lakovat, brousit a leštit do konečné podoby. Ještě jsem si na učenáku nachýbal několik středů z kliníkového plechu 1mm, nalicoval do něj listy, zalepil střed špalíkem a ohanul přední tvar křídélky. To vše jsem stihl do ukončení učební doby v roce 1954, včetně skreslení mého prvního modelu na belicí papír.

Nástup do pracovního procesu v MEZu Frenštát p/R. po vyučení, návyky na nové prostředí, lidí, ale i zakládání modelářských kroužků v místě bydliště s několika kamarády co jsme se znovu po vyučení setkali, odsunulo vlastní stavbu modelu Beskyd. Při létání na podzimní soutěži s modely A2 ve Studénce jsem měl štěstí a za vítězství jsem od pořadatelů Gürdla, Krajče a Hübšchera z místního klubu dostal tři velké balsové špalky. Zajímalo mne kde k takovému materiálu přišli a proč jej takto rozdávají. Dnes už to mohu zveřejnit, že díky prozíravosti, možnostem a finty modelářů z vagonky skusili objednat dva vagony špalků balsy pro nějaké výplně při výrobě a povedlo se! Místní modelářský klub v té době velmi činný byl tak materiálově zajištěn na desítky let a pro kamarády se také vždy špalek našel. Díky těm vyhraným špalkům jsem šáněl stoláře co by mi z nich nařezal potřebné desky. Našel jsem pana Hlaváče, který měl dínu nedaleko porážky dobytka a už řezal lišty pro místní skupinu plachtařů co si stavěli vlastní kluzák. I přes veliký prořez jsem měl dost desek různé síly pro stavbu nových modelů, ale dosti práce bylo s ručním broušením do čista po řezných nástrojích.

Svůj vysněný a skreslený model jsem tedy začal stavět v zimních měsících koncem roku 1954, ale zalétoval až na jaře roku 1955. V té době jsem hlavně létal kategorií větroňů A2, ale vždy jsem pokukoval po gumácích na soutěžích starších kluků. Krásně a čistě stavěli Šebesta Brěta, Kalina Karel, Cikryt Tonda, Mužný Láďa či pidimužák Mrázek Václav, tak o inspiraci nebyla nouze. I nějaký strhaný svazek jsem od kluků dostal do začátku.

Samotná stavba tvarově jednoduchého modelu celobaleové konstrukce nebyla náročná a při dostatku materiálu jsem se rozhodl postavit hned modely dva tvarově stejné, ale s různými profily křídla i směrovkami.

S t a v e b n í p o k y n y .

T r u p - je slepený z listů b4x4 systémem dvou bočnic sestavených na jednu nad sebou, přímo na plátnu překrytém průhlednou folií. Po zaschnutí žiletkou rozdělíme v místech lepení na bočnice dvě. Ty lehce přebrousíme a na desce, na půdorysu plátnu vlepíme všechny příčky. V místech úchytů svazku jsou zpevňovací trojúhelníky z překl. 1. Vpředu jsou výstupy z b4x10 a trup se všech stran polepíme bl. Nahoře nalepíme dvě nástavby z b3 pro úchyt jazyka z překl. 3, zhora mezi ně vlepíme b2 a doplníme oboustranně žebrem z překl. 1. Ve spodní části vpředu i vzadu nalepeny lyžina z b2. Vzadu je trup zakončen špalíkem b10 s bambusovým kolíkem.

S m ě r o v k a - náběžky jsou lamelovány z proužků b1x5, odtokovky z b5 a žebrování z b1x10, vybroušené do profilu. Stavitelná část směrovky je vyřiznutá a vetknutá na hliníkových plíšcích.

V ý š k o v k a - sestavená z listů a žeber. Část náběžky i odtokovky je lamelována ve špendlíkové šabloně. Žebra jsou z bl, střed potažen také bl s vlepěnými kolíky determalizátoru. Náběžka b3x5, hlavní lišta b2x4, odtokovka b2x8 zbroušená do klínu, u verze I. a u verze II. je náběžka b4x4, hlavní s2x3 odtokovka b2x8 zbroušená do klínu.

K ř í d l o - dělené, spojené jazykem z překl. 3, náběžka s potahem bl, postavené ve dvou verzích s různými profily. Všechny listy smrkové 2x3 jen odtokovka je z b3x15 u verze I. i II. Náběžky i odtokovky uší jsou lamelovány z proužků bl, 5x3 ve špendlíkové šabloně. Střední žebra z tvrdé bl, 5, další vyřiznuty z bl. Střed mezi žebry vylepen bl, 5.

V r t u l e - je lípová a způsob výroby popsán již v úvodu, včetně hliníkového středu. Hřídel je z drátu ø2,5mm doplněn tlačnou pružinkou a axiálním kuličkovým ložiskem ø10mm. Oko závěsu gumového svazku ohneme až po prostržení hlavicí a umístíme dorazový kolík z vrutu do dřeva, aby se vrtule sklápěla vždy ve stejné poloze.

H l a v i c e - je slepená z dílů b7 a b5 z překližkovými čely 1,5mm. Otvor pro hřídel vrtáme o 0,2mm větší, aby se volně otáčela. Prolijeme lepidlem a po vyschnutí pročistíme, aby zevnitř neobstnala vlhkost. Svazek je z tmavé gumy Braun /50g/z 12ti nití 1x6 a později jsem zkoušel i kulatou ø1,5 maďarskou gelenou gumu, ale tá byla velmi ostrá v počátečním vytáčení a těžko se zvládal let.

P o t a k - celého modelu je tenkým Modellepanem, včetně trupu přes bl. Červeným papírem jsou polepeny náběžky u křidel i výškovky, klíny na směrovce i vpředu na bcích trupu. Celý model je 5x lakován napínacím nitrolakem.

Z á l e t - provedeme za klidného podvečera zaklouzáním z ruky s pří-

pevným doladěním kluzu podložkami pod výškovkou a do mírné pravé zatačky. Model létá v seřízení vpravo, vpravo. Natočením svazku na cca 150 otáček pomocí vrtačky s převodem 1:3,5 a ověříme motorový let. Ten seřizujeme jen vyosením klavice dolů a do stran. Model by měl spořádaně stoupat v pravé zatačce cca 45°. Nezapomeňte dát a zapálit doutnák pro vyklopení VOP na 40°.

Technické údaje modelu:

rozpětí	1280mm
délka	1115mm
plocha celkem	17,92dm ²
hmotnost	270g
zatížení	15,06g/dm ²
vrtule-guma	ø550/600 - 12 nití 1x6
profil křídla	- I.MVA 301 - II. G 439
profil výškovky	I.MVA 301 - II. G 439

Rozbor hmotnosti:

trup	103g
vrtule, klavice	45g
křídlo	60g
výškovka	12g
guma	50g

	270g

Ze svých archivních poznámek sepsal Raška Zdeněk st.

Raška Zdeněk st.